

بنیاد پژوهشهای اسلامی در چشم اندازی دیگر

به مناسبت افتتاح ساختمان جدید

مجله مشکوة

سرانجام بنیاد پژوهشهای اسلامی - که به بیستمین سال حیات علمی خود نزدیک می شود - در وادی مقدس حریم حرم مطهر رضوی پهلو گرفت. در خجسته ایام ولادت امام علی بن موسی الرضا علیه السلام (۱۳۸۱/۱۰/۲۶) ساختمان جدید این مرکز علمی - پژوهشی با حضور آیت الله واعظ طبسی و به دست آیت الله هاشمی رفسنجانی افتتاح گردید. این تشریف و انتقال فرخنده در سال ۱۳۸۱، نقطه عطف و آغاز

مرحله‌ای نوین برای بنیاد محسوب می شود. مجله مشکوة در آن زمان دست‌اندرکار انتشار ویژه‌نامه امام حسین علیه السلام بود و متأسفانه نتوانست شرح این نقل و انتقال را منعکس نماید. از این رو در این شماره نگاهی داریم به بنیاد پژوهشهای اسلامی، فضای جدید و چگونگی مراسم افتتاحیه آن.

بنیاد پژوهشهای اسلامی در یک نگاه^۱

بنیاد پژوهشهای اسلامی از مراکز علمی - تحقیقی آستان قدس رضوی است که در آبان‌ماه سال ۱۳۶۳ تأسیس شد و با اهدای بلند به حوزه

۱ - بنگرید به: کتابنامه بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، مقدمه کتاب.

مقدس پژوهش پا نهاد. نشر علوم و فرهنگ اسلامی و تعمیق باورهای دینی به ویژه معارف حقه جعفری، احیاء و نشر ذخایر و نفایس علمی - اسلامی، ارتقا و شکوفایی توش و توان علمی نیروهای حوزه و دانشگاه در زمینه علوم اسلامی، و بالاخره تأمین نیازهای پژوهشی آستان قدس رضوی بالاخص نهادهای فرهنگی در پرتو پژوهشهای بنیادین و کاربردی از اهداف مهم این مرکز به شمار می آید.

در راستای تحقق مسئولیت خطیر فرهنگی آستان قدس، بنیاد در حال حاضر با همکاری حدود یکصد و پنجاه تن از محققان حوزه و دانشگاه با نظارت هیأت مدیره در کار تحقیق و پژوهش دست دارد. بیش از ۷۰٪ محققان دارای مدرک تحصیلی لیسانس و بالاتر تا مقطع دکترا می باشند. از این تعداد حدود ۵۰٪ دارای تحصیلات حوزوی و بقیه با تحصیلات دانشگاهی در گروههای مختلف پژوهشی زیر همکاری دارند:

- ۱ - قرآن ۲ - حدیث ۳ - فقه ۴ - کلام و فلسفه
- ۵ - تاریخ اسلام ۶ - تصحیح متون اسلامی ۷ -
- جغرافیای ممالک اسلامی و هیئت و نجوم ۸ -
- تراجم و انسب ۹ - دائرة المعارف آستان قدس رضوی ۱۰ - خراسان شناسی ۱۱ - ترجمه عربی و اردو ۱۲ - ترجمه زبانهای اروپایی (انگلیسی، فرانسه و آلمانی) ۱۳ - ادبیات کودک و نوجوان ۱۴ - کتاب شناسی.

یادآور می شود بنیاد پژوهشهای اسلامی

تاکنون ۵۲۹ عنوان جلد کتاب منتشر ساخته که بیش از ۳۰ عنوان آنها در محافل علمی و دانشگاهی مفتخر به دریافت جایزه شده است. در این مدت همچنین موفق به برگزاری سمینارها و کنگره های گوناگون شده است که در پایان به آنها اشاره خواهد شد.

افتتاح ساختمان جدید بنیاد^۱

ساختمان جدید بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس در ضلع شرقی اماکن متبرکه حرم مطهر رضوی واقع است. عملیات این مجموعه که از سال ۱۳۷۶ آغاز شده بود، در ۲۶ دی ماه ۱۳۸۱ در خجسته ایام ولادت امام رضا (ع) با حضور تولیت عظمای آستان قدس رضوی و به دست آیت الله هاشمی رفسنجانی گشایش یافت. در این مراسم که مسئولان اجرایی آستان خراسان، مدیران آستان قدس و گروهی از محققان و دانشوران حضور داشتند، رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام پس از رؤیت قسمتهای مختلف ساختمان و نمایشگاه اسناد پانصد ساله تشکیلات اداری آستان قدس و همچنین بازدید از نمایشگاه فعالیتهای بنیاد پژوهشهای اسلامی، به همراه دیگر شخصیتها در تالار اجتماعات بنیاد حضور یافتند.

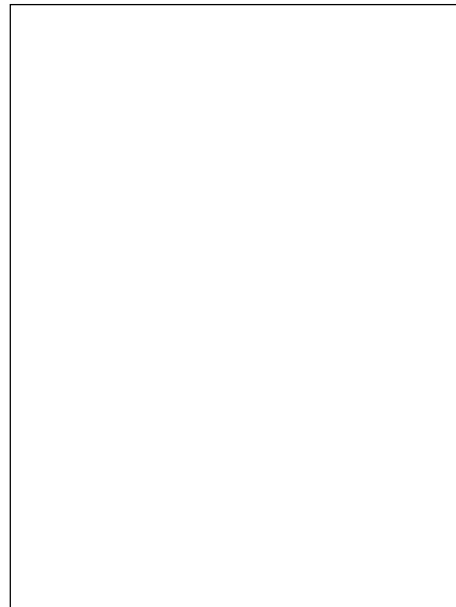
۱ - اطلاعات این بخش از دانشورز نشریه داخلی سازمان کتابخانهها، موزهها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، شماره ۲۱، آذر - بهمن ۱۳۸۱، صفحه ۳ استفاده شده است.

عظیم عمرانی حریم حرم رضوی ذکر و خاطر نشان ساختند که تمام این موفقیتها، دستاورد نظام جمهوری اسلامی ایران است.

سپس آیت‌الله هاشمی رفسنجانی به ایراد سخنرانی پرداختند. ایشان در سخنان خود خواستار تحول در حوزه‌های علمیه شدند و با بیان اینکه وظیفه روحانیت شناخت استانداردهای ادبی، فکری و اجتماعی روز اسلامی و معرفی آنها به مردم است، یادآور شدند: در طول تاریخ همواره روحانیت به رغم قرار گرفتن در حاشیه از لحاظ علمی، مرکز علوم زمان خود بوده است و اکنون که حکومت اسلامی و نواقص را به حساب انقلاب و روحانیت می‌گذارند، حوزه‌های علمیه باید خود را برای کارهای جامع تحقیقاتی بیشتر مهیا سازند.

یادآور می‌شود رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام حین بازدید در دفتر یادبود چنین مرقوم داشتند:

«خداوند را سپاسگزارم که شاهد افتتاح ساختمان عظیم و زیبایی بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی می‌باشم. سالها در انتظار چنین روزی بودم. بازدید کوتاهی از مراکز تحقیق و بخشی از کارها داشتم. نیروها، اسناد، ابزار و امکانات خوبی که با همت آیت‌الله واعظ طبسی تولیت بلندهمت آستان قدس رضوی به وجود آمد نوید جهشی در توسعه پیشرفت تحقیقات و علوم اسلامی می‌دهد...»

در این محفل علمی - فرهنگی ابتدا آیت‌الله واعظ طبسی طی سخنان کوتاهی، ضمن تبریک ولادت هشتمین اختر سپهر ولایت و خیر مقدم به حاضران، با اشاره به فعالیتهای بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، هدف از تأسیس این بنیاد را گسترش فرهنگ اسلامی، تفکر و اندیشه شیعی و معرفی چهره اهل بیت عصمت و طهارت ذکر کرد.

معظم له فعالیتهای بنیاد را یکی از نمونه‌های عینی همکاری و هم‌اندیشی بین حوزه و دانشگاه یاد کردند.

تولیت عظمای آستان قدس رضوی، ساختمان بنیاد پژوهشهای اسلامی را مجموعه‌ای بسیار کوچک در مقایسه با کارهای

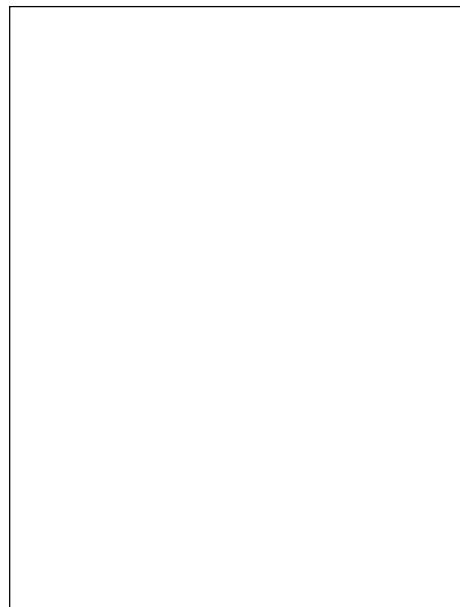
مختصات و امکانات ساختمان^۱

چنان که اشاره شد، بنیاد پژوهشهای اسلامی در ضلع شرقی اماکن متبرکه قرار دارد. مساحت زیربنای بنیاد پژوهشها ۲۴۰۰۰ متر مربع می‌باشد که در زمینی به مساحت ۴۴۰۰ متر مربع قرار گرفته است. این ساختمان در ۴ طبقه احداث گردیده و از ضلع شمال شرقی خود به سر در طبرسی، از ضلع جنوب شرقی به کوچه ۱۴ متری و ساختمان مدیریت حوزه علمیه و از ضلع جنوب غربی به صحن هدایت منتهی می‌شود.

این ساختمان دارای یک آمفی‌تئاتر به مساحت ۵۰۰ متر مربع و یک حیاط مرکزی به مساحت ۱۶۳۰ متر مربع است. ۴ سرویس پله و ۳ دستگاه آسانسور، این مجموعه علمی - فرهنگی را به هم می‌پیوندد.

کف حیاط مرکزی، ترکیبی از آبنا و سنگفرش و باغچه‌های تزئینی است. نمای بدنه حیاط ترکیبی از آجر سفال و حمیل فیروزه با مختصری معقلی تزئین یافته و پنجره‌های چوبی مشرف به حیاط، نور راهروها و اتاقهای مجاور را تأمین می‌کند. پشت بام ساختمان با ایزولاسیون و موزائیک پوشیده شده است.

کف راهروها و اتاقها، سنگفرش و سقف اتاقها و راهروها بعضاً دارای طرح نور مخفی است. این ساختمان دارای اتاقهای اداری، چند سوئیت، دو سالن مدور جهت کاربریهای نمایشگاهی و یک آمفی تئاتر جهت جلسات

خاص پژوهشی می‌باشد. بدنه آمفی تئاتر، با دکور چوبی و سقف آن با طرح نور مخفی و نقاشیهای زیبایی تزئین یافته است.

نمای بیرونی چهار ضلع ساختمان، ترکیبی حجمی دوردار با نمای معقلی و آجر سفال و دارای یک کتیبه در بالای آن می‌باشد.

برخی موفقیتها

چنان که گفته شد، بنیاد پژوهشهای اسلامی در طول حیات علمی خود افتخارات

۱- این بخش از صفحه ۲ بروشور سازمان عمران و توسعه حریم حرم حضرت رضا (ع) که به مناسبت افتتاح ساختمان بنیاد منتشر شده بود، برگرفته شده است.

و موفقیت‌هایی کسب کرده است. در پایان ضمن اشاره به آنها، فهرست الفبایی عنوان کتابهای برگزیده این مرکز را می‌آوریم^۱.

ناشر نمونه شهرستانی - سال ۱۳۷۳
ناشر نمونه در نخستین جشنواره کتاب امامت و ولایت - سال ۱۳۷۹
ناشر نمونه در همایش تجلیل از خادمان قرآن کریم در حوزه فرهنگ مکتوب - سال ۱۳۷۹
ناشر نمونه در سومین همایش کتب برگزیده حوزه علمیه قم - سال ۱۳۸۰
دریافت لوح تقدیر دومین نمایشگاه قرآن سال ۱۳۷۳
دریافت لوح تقدیر سومین نمایشگاه قرآن سال ۱۳۷۴
دریافت لوح تقدیر چهارمین نمایشگاه کتاب خراسان - سال ۱۳۸۰

کتابهای برگزیده

* الاربعین فی فضائل امیر المؤمنین (ع)، تصحیح محمدحسن زُبری (کتاب برگزیده نخستین جشنواره کتاب امامت و ولایت، مشهد مقدس ۱۳۷۹)
* اسلام و هنر، دکتر محمود بستانی، ترجمه حسین صابری (کتاب برگزیده ششمین دوره کتاب سال دانشجویی، تهران ۱۳۷۸)
* افسانه درخت خرما و بُری، محمد محمدی (کتاب برگزیده شورای کتاب کودک ۱۳۷۴)
(کتاب شایسته تشویق و تقدیر در اولین

جشنواره کتابهای آموزشی رشد ۱۳۷۹)
* امامت در پرتو کتاب و سنت، ترجمه حمیدرضا آذیر و حسین صابری (کتاب برگزیده نخستین جشنواره کتاب امامت و ولایت، مشهد مقدس ۱۳۷۹)

* امیرالمؤمنین اسوه وحدت، محمد جواد شری، ترجمه عبدالعلی صاحبی (کتاب برگزیده نخستین جشنواره کتاب امامت و ولایت، مشهد مقدس ۱۳۷۹)

* برادر عقاب، خواهر زمین، ترجمه طاهره نجیب منش (کتاب برگزیده در سی و چهارمین دوره فعالیت شورای کتاب کودک ۱۳۷۴)

* تجلی عاشورا در هنر ایران، محبوبه الهی (کتاب برگزیده هفتمین دوره کتاب سال دانشجویی، تهران ۱۳۷۹)

* تفسیر جوامع الجامع، ترجمه دکتر عبدالعلی صاحبی، حبیب روحانی، احمد امیری شادمهری، اکبر غفوری و... (کتاب برگزیده حوزه - قم ۱۳۷۸) (کتاب برگزیده همایش تجلیل از خادمان قرآن کریم در حوزه فرهنگ مکتوب ۱۳۷۹)

* تفسیر روض الجنان و روح الجنان، گروه فرهنگ و ادب، با نظارت دکتر محمد جعفر یاحقی و دکتر محمد مهدی ناصح (کتاب برگزیده پنجمین نمایشگاه قرآن ۱۳۷۶) (کتاب برگزیده همایش تجلیل از خادمان قرآن کریم در

۱ - بنگرید به: کتابنامه بنیاد پژوهشهای اسلامی، ص ۷-۱۱.

- حوزه فرهنگ مکتوب (۱۳۷۹)
- * تفصیل النشأتین و تحصیل السعادتین، رامین گلمکانی (کتاب شایسته تشویق در اولین همایش کتاب برگزیده حوزه، قم ۱۳۷۸)
- * جانشینی حضرت محمد(ص)، ترجمه احمد نمایی، جواد قاسمی، محمد جواد مهدوی، دکتر حیدر رضا ضابط (کتاب برگزیده ششمین جشنواره کتاب امامت و ولایت، مشهد مقدس ۱۳۷۹) (کتاب شایسته تشویق در دومین دوره کتاب سال ولایت، قم ۱۳۷۹)
- * جغرافیای تاریخی هجرت امام رضا(ع) از مدینه تا مرو، جلیل عرفان منش (کتاب تشویق شده در هفته کتاب ۱۳۷۶) (کتاب برگزیده نخستین جشنواره کتاب امامت و ولایت، مشهد مقدس ۱۳۷۹)
- * جلوه‌های ولایت در شعر فارسی، احمد احمدی بیرجندی (برگزیده جشنواره امامت و ولایت - یزد ۱۳۸۱)
- * حکیم اقلیم عشق، پروفیسور ی. دبروین، ترجمه مهیار علوی مقدم و محمد جواد مهدوی (کتاب برگزیده ششمین دوره کتاب سال دانشجویی، تهران ۱۳۷۸)
- * خسته نباشی، پروین علی پور (کتاب برگزیده پنجمین جشنواره کتاب کودک و نوجوان ۱۳۷۵)
- * دراسات فنیة فی قصص القرآن، دکتر محمود بستانی (کتاب سال ۱۳۶۷)
- * دفاع از حقوق زن، محمد حکیمی (کتاب برگزیده دومین همایش کتب برگزیده حوزه، قم ۱۳۷۹)
- * روشهای پژوهش در تاریخ، ترجمه ابوالقاسم بیگناه، دکتر غلامرضا ذات علیان (کتاب سال ۱۳۷۱)
- * سفینة البحار و مدینة الحکم والآثار، مرحوم شیخ عباس قمی، زیر نظر علی اکبر الهی خراسانی (کتاب سال ۱۳۷۶) (کتاب برگزیده دومین جشنواره فردوسی ۱۳۷۶) (کتاب برگزیده حوزه - قم ۱۳۷۸)
- * سیمایی از شیخ بهایی در آینه آثار، محمد قصری (کتاب برگزیده دانشگاهی ۱۳۷۵)
- * غالیان، کاوشی در جریانها و برآیندها، نعمت الله صفری فروشانی (کتاب برگزیده ششمین دوره کتاب سال دانشجویی، تهران ۱۳۷۸) (کتاب برگزیده دومین همایش کتب برگزیده حوزه، قم ۱۳۷۹)
- * فرهنگ جغرافیایی ایران (خراسان) (کتاب برگزیده جشنواره فردوسی ۱۳۸۰)
- * فرهنگنامه قرآنی، گروه فرهنگ و ادب، با نظارت دکتر محمد جعفر یاحقی (کتاب سال ۱۳۷۵)
- * فهرست کتابهای فارسی شده چاپی، گروه کتاب‌شناسی، زیر نظر محسن ناجی نصرآبادی (کتاب برگزیده جشنواره فردوسی ۱۳۸۰)
- * کتاب در پویه تاریخ، ترجمه حمیدرضا آژیر و حمیدرضا شیخی (کتاب تشویق شده در هفته کتاب ۱۳۷۵)

و تحقیق گروه فقه، با اشراف علی اکبر الهی
خراسانی (کتاب سال ۱۳۷۲) (کتاب برگزیده
حوزه - قم ۱۳۸۰)
* میراث اسپانیای مسلمان، گروه مترجمان
(کتاب برگزیده جشنواره فردوسی ۱۳۸۰)
* نازک نارنجی، پروین علی پور (کتاب
برگزیده پنجمین جشنواره کتاب کودک و نوجوان
۱۳۷۵)
* نقد و تصحیح متون، نجیب مایل هروی
(کتاب سال ۱۳۶۹) ①

* المعجم في فقه لغة القرآن و سرّ بلاغته، گروه
قرآن، با اشراف استاد محمد واعظ زاده خراسانی
(کتاب برگزیده همایش تجلیل از خادمان قرآن
کریم در حوزه فرهنگ مکتوب، ۱۳۷۹) (کتاب
برگزیده سال ۱۳۸۰) و نیز (کتاب برگزیده حوزه
قم سال ۱۳۸۰)
* مناقب و مراثی اهل بیت (ع)، احمد احمدی
بیرجندی (کتاب برگزیده نخستین جشنواره کتاب
امامت و ولایت، مشهد مقدس ۱۳۷۹)
* منتهی المطالب في تحقیق المذهب، تصحیح